

Šovinizam u svoja četiri zida, uz teleću čorbu

Porodični ručkovi i proslave su mesta na kojima često ispliva nacionalizam i šovinizam, koji predstavljaju deo bliskog diskursa. Hrana vam neizbežno presedne jer su upravo ovakve prilike svojevrsna zona komfora kada ti militantni stavovi neće biti osuđivani.

Osuda, u načelu, ipak postoji. Upravo zbog činjenice da nacionalizam i šovinizam, predstavljaju društveno neprihvatljiv diskurs. Razlog tome je činjenica da u jeku tranzicije moramo dorasti civilizacijskom trenutku tolerancije, demokratije, vrednovanja različitosti i sličnih floskula koje često čujemo a retko razumemo. Zato, u svoja četiri zida sa porodicom, mogu biti iskazani iskonski afiniteti. Izroniće pravo lice i stavovi Srbije.

Opšte poznata stavka je da u Srbiji imamo oko milion eksperata za fudbal, na hiljade vrsnih poznavalaca spoljne politike i, naravno, istorije muzike, i filma. Verovatno je česta situacija da na nekom porodičnom ručku, slavi ili prigodnoj proslavi, sednete pored jednog takvog ujaka, strica, teče, dede ili slične pater familias figure koja dominira diskusijom i počinje svaku rečenicu dramskom pauzom iza koje sledi „Da ti kaže nešto tvoj ujak/stric/teča/deda...“.

Njegova je poslednja, najbitnija, i on je uvek u pravu. Da li je to ta neosporiva činjenica da je Bane Ivanović jedan promašaj od igrača, da Švabe i Bugari hoće ponovo da nas pokore kao (što to arhetipsko neprijateljstvo nalaže) ili 'pak da ja, kao pripadnik srpske nacije ne bi trebalo da se družim sa svojim sunarodnicima iz Novog Pazara. Ne daj bože nešto više da imam sa nekim od njih jer „bolje najgori Srbin, nego najbolji Turčin“. Tu i tamo se naiđe na neki vic o Romima koji se završi zaključkom „njima je lopovluk u krvi“.

U svakom slučaju, diskusija se uvek završava sa činjenicom „Još si ti mlada, kazaće ti se samo..“ jer se očigledno (muška) starost na ovim prostorima tretira kao mudrost, iako sam u većini situacija suočena sa istima nailazila na zatvorenost, konzervativizam (kao blagu reč), ksenofobiju, i surovi šovinizam.

Uzrok jeste, u velikom broju slučajeva, nemaština, gde nacionalizam uskače kao surogat, rađa se osećaj superiornosti u datom trenutku nemoći. Nemogućnosti da se plati struja, grejanje, a kamoli da se razmotri odlazak na odmor. Nacionalizam je osećaj date, ničim zaslužene, umišljene, arogantne i neosporive superiornosti. On se postavlja kao vrhunski faktor kontrole. Ovaj osećaj hrani ego, ali predstavlja i deo sistema koji pojedinca drži pasivnog. Nemog i nesrećnog u redovima za poštu, penziju, lekara.

Međutim, ono što je dozvoljeno jeste prostor i prilika da na porodičnim proslavama propoveda, da se dane dušom. Potrebno je osvetliti ovakve odnose, potrebno je upreti prstom. Identifikovati krivca. Krivci nisu osobe koje su podložne reprodukciji dominantnog diskursa, i koje su uglavnom stariji i radno sposobni muškarci, dubokog glasa. Zapravo je neophodno razložiti i prepoznati šablon koji se ponavlja. Šablon šovinizma, verbalnog nasilništva i isključivog mišljenja.

Lako je pričati i propovedati. Mnogo teže je uzeti u ruke sve te dosadne zakone i Ustav i potkovati svoje stavove. Zakoni su sa razlogom nejasni, obimni i dosadni prosečnom građaninu ili građanki.

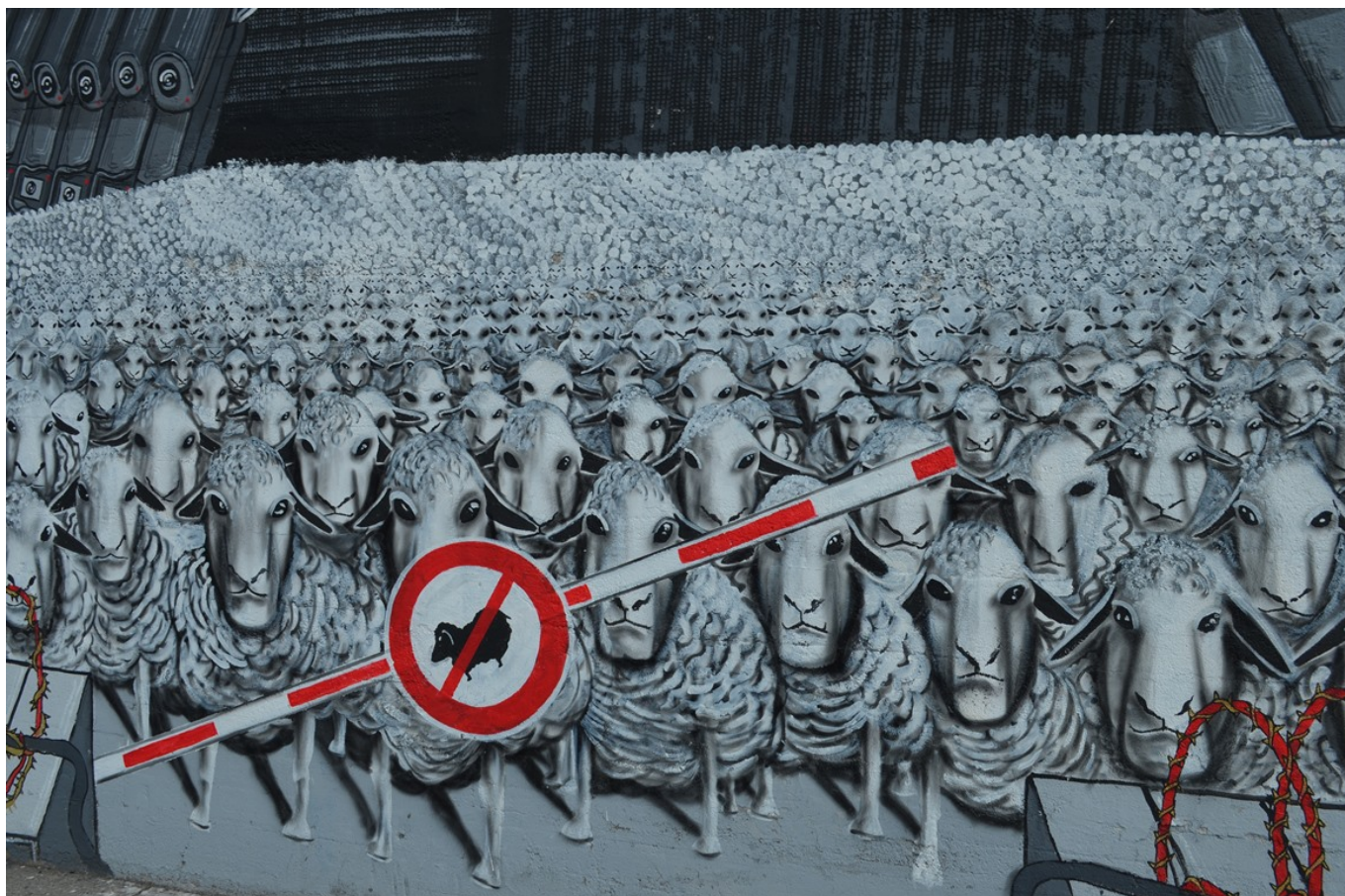
Zapravo, tu je moć. U činjenici da postoji zakonom obavezujuća deklaracija ili konvencija koja garantuje osnovna ljudska prava. Ne leži snaga u topuzu i izlaganju potkovanom šovinističkom demagogijom. Snaga je u tome da ti možda prepoznaš ko je taj kome su uskraćena prava, ko je na tapetu na tim proslavama, ručkovima i slavama. Ko taj drugi, drugačiji, ko je trn u oku dominantne politike?

Zašto? Pa, možda i ti jednog dana budeš na dnevnom redu dok budeš bezbrižno srkao svoju teleću čorbu.

Milica Andžić rođena je 1990 godine. Diplomirala je novinarstvo, i trenutno je na master studijama Kulturne politike i menadžmenta na Univerzitetu umetnosti. Na studentskom FMK radiju bavila se društveno angažovanim temama i umetnošću. Učestvovala je u realizaciji feminističkog festivala BeFem. U okviru letnje škole Komparativnih studija konflikta bavila se društveno – politikčim kontekstom diskusa tranzicije u Srbiji. Autorka je istraživanja o društveno – političkoj ulozi izveštavanja o reprezentativnom sportu u okviru seminara „Generacije u pokretu“ Centra za napredne studije Jugoistočne Evrope u Rijeci. Govori engleski i francuski jezik. Zanimaju je ljudska prava, inkluzija, politika, umetnost i kultura.

Izigraivanje demokratije

Dolaze nam venredni parlamentarni izbori posle manje od dve godine od konstituisanja parlamenta. Političari nas već šest meseci pripremaju za ovaj događaj kako bi se otpori raspisivanju izbora smanjili na minimum. Međutim, ako isključimo neusaglašenu opoziciju ostaje nam nekoliko problema u vezi sa prevremenim parlamentarnim izborima. Prvi je činjenica da su prevremeni, drugi je stvaranje konfuzije o tome šta je i čemu služi demokratija što može voditi apstinenciji i na kraju, imajući u vidu da su se sve stranke zadužile za izbore u 2012. i 2014. postavlja se pitanje ko ima sredstva da plati svoju predstojeću kampanju.

Građani žele da Srbija izgleda kao Skandinavija. Većina anketa potvrđuje da bi građani Srbije voleli da imaju standard i uređenje države nalik skandinavskim zemljama. Međutim, taj standard se ne dostiže samo bogatstvom već i načinom na koji građani skandinavskih zemalja učestvuju u izbornim procesima i na koji način političari upravljaju državom. Ustav kraljevine Norveške nalaže da vlada traje četiri godine, odnosno da se

izbori održavaju svake četvrte godine. Na političarima, odnosno članovima norveškog parlamenta, je da se za to postaraju kako znaju i umeju. U Norveškoj se izbori održavaju do kraja septembra kada istekne četiri godine i nikako ranije. Sa druge strane Ustav Republike Srbije prepoznaje mogućnost da, na obrazložen predlog vlade, parlament bude raspušten i pre isteka četvrte godine. Tako je od obnove višestranačja, u Srbiji bilo deset parlamentarnih izbora i uskoro očekujemo jedanaeste, dok je za to vreme u Norveškoj bilo šest izbora narodnih poslanika. Za razliku od Norveške, gde su građani uključeni u procese donošenja odluka tokom celog mandata vlade, u Srbiji učestvuju samo za vreme izbora. Tako da ne čudi podatak da je na izborima 2014. glasalo čak milion građana manje u odnosu na izbore iz 2012, a sve su indicije da će na predstojećim izborima glasati manje od pedeset odsto glasača.

Česti izbori utiču na stvaranje konfuzije u društvu o demokratskim principima, što uz nedostatak kontrole vodi lošem upravljanju. Politikolozi kažu da je potrebno desetak redovnih izbornih smena vlasti kako bi se demokratija uigrala. Međutim, raspisivanje prevremenih parlamentarnih izbora samo zato što ste u mogućnosti jer imate parlamentarnu većinu, budući da drugačiji argument za raspisivanje izbora nismo čuli, je u najmanju ruku izigravanje demokratije. Takvo neodgovorno upravljanje dalje osiromašuje državu i njene građane i ima negativne posledice po razumevanje demokratskih procedura i učešće građana u izbornom procesu. Povrh svega, nekoliko meseci namerno se iskrivljuje slika o tome ko raspisuje izbore. Na osnovu Ustava, predsednik Republike na predlog vlade raspisuje izbore, a ne premijer. Nekome će se učiniti da je ovo jezička dilema, ali zapravo je ozbiljnija stvar. Radi se o međusobnoj kontoli vlasti kako bi se sprečila zloupotreba. Međutim, u ovom trenutku bicefalana nomenklatura potiče iz iste političke stranke tako da ostaje pitanje u kojoj meri postoji kontrola. Kada je takva situacija, trebalo bi da je i veća odgovornost reči i dela bez kojih nema i

demokratije. Kada nemate redovnu smenu vlasti, budući da je od 2000. samo vlada premijera Cvetkovića izdržala ceo mandat, celo društvo je u iščekivanju izbora i u strahu od neizvesnosti. U takvoj atmosferi nemoguće je sprovesti reforme niti očekivati podršku za iste.

Mladi se u ovakvoj konfuziji odlučuju da na izbore ne izlaze. Apstinencija je u starosnoj grupi 18 do 35 izuzetno visoka i jedva 10% mladih koristi pravo glasa, dok penzioner glasaju i preko 90%. Mladi u Srbiji nisu u dovoljnoj meri obavješteni o dešavanjima na domaćoj političkoj sceni i smatraju da ne mogu da utiču na zbivanja u državi, pokazalo je istraživanje CESID-a iz 2012. godine. Apstiniranjem mladih dovodi se i do dva miliona glasova manje na izborima što je trećina od ukupnog broja građana sa pravom glasa. Velika je odgovornost na političarima da uključe građane, a pre svega mlade, u procese donošenja odluka kako ne bi državne institucije videle kao nužno zlo, a oni apstinirali na izborima.

U autoritarnom društvu bez lične odgovornosti u kojem je generalno nizak obrazovni profil, velika nezaposlenost i slaba uključenost građana u donošenje odluka javlja se atmosfera u kojoj se traži vođa koji ima zadatak da spasi narod. Uticaj koji elite imaju na građane je u takvoj društvenoj klimi veliki. Budući da vlast ima želju da se širi, trenutna politička većina će želeti da u svakom mestu i mesnoj zajednici vlada. Sa druge strane, demokratija nudi mehanizam da se izbori održavaju na različitim nivoima vlasti u različito vreme, kako bi se vlast ograničila i kontrolisala. Zato postoji razlika u trajanju mandata parlamenta i predsednika. Održavanje parlamentarnih i lokalnih izbora u isto vreme pravdajući argumentom da su izbori skupi ne stoji. Demokratija je najjeftiniji način vladanja iako se to u prvi mah ne čini. Drugim rečima, jasno je da vlast želi da se širi, ali ukoliko nema efikasne i efektivne kontrole takva vlast postaje rđava.

Na kraju, ko ima novca da finansira reklame, bilborde,

gostovanja, hemijske i upaljače? Opozicija je u milionskim dugovima još od prethodna dva izborna ciklusa. Tako da ne bi trebalo očekivati agresivnu kampanju sa njihove strane. Sa druge strane, vladajuće stranke imaju pristup zlatnoj koki partijskog delovanja, a to je državni novac. Javna je tajna da se iz raznih javnih preduzeća, različitih konkursa ministarstava i lokalnih samouprava, godinama novac sliva u partijske kase. Ne postoji razlog da se ovi izbori razlikuju od prethodnih pa se postavlja pitanje da li svi učesnici u trci za poslanička mesta imaju iste startne mogućnosti?

Iako postoje prednosti vanrednih parlamentarnih izbora u kome pozicija želi da potvrdi podršku za svoj rad i opozicija da izazove vlast svojim kritikama, ukoliko se raspisuju bez valjanog razloga i u atmosferi političke konfuzije i velikih dugova, postavlja se pitanje koliko je takva odluka demokratska i odgovorna pre svega prema građanima koji će sve to da plate, a nisu bogati kao Norvežani.

Naim Leo BEŠIRI, direktor Instituta za evropske poslove

Foto: [Huffington Post](#)

Suzbijanje i zaštita od rodno zasnovanog nasilja u porodici (predlog praktične politike)

Rad napisala **Jelena Blagojević**

UVOD

Rodno zasnovano nasilje je nasilje koje se vrši prema ženama i devojčicama, zbog njihove pripadnosti ženskom polu, odnosno nasilje koje nesrazmerno pogađa žene, a koje je u tesnoj vezi sa očekivanjima koje patrijarhalno društvo vezuje za muškarce i žene (Nikolić-Ristanović, 2008: 22). Rodno zasnovano nasilje obuhvata, ali nije ograničeno samo na:

- Seksualno nasilje
- Nasilje u porodici
- Trgovina ljudima

Posledice rodno zasnovanog nasilja su dalekosežne i pogađaju kako direktne žrtve i njihove porodice, tako i šire društvo. Suzbijanje rodno zasnovanog nasilja je pitanje ljudskih prava i jedini način izgradnje socijalno pravednog i demokratskog društva. To je ujedno svaki akt koji ima za rezultat, ili će veoma verovatno dovesti do fizičke, seksualne ili psihološke

povrede ili patnje žena, uključujući pretnju takvim aktima, prinudu ili samovoljno lišavanje slobode, bez obzira da li se dešava u javnom ili privatom životu (Spasić, Nikač, 2012: 19).

1. LEGISLATIVNI OKVIR RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U SRBIJI

Srbija svoj nediskriminatorni odnos prema ženama obezbeđuje prvo Ustavom¹, članom 21. rečima da su pred Ustavom i zakonom svi jednaki. Zaštitu žena obezbeđuje i Porodični zakon², Krivični zakonik³, Zakon o ravnopravnosti polova⁴, Zakon o zabrani diskriminacije⁵.

Zakonom o zabrani diskriminacije je ustanovljena funkcija Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, sa posebnim ovlašćenjima i pravima. Vlada RS je 2008. godine donela „Nacionalnu strategiju za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti“⁶, a 2011. godine je usvojila „Nacionalnu strategiju za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima“⁷. Najznačajniji dokument koji je donet, po mom mišljenju, jeste Opšti protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa, organizacija u situacijama nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima, novembra 2011. godine.

2. EMPIRIJSKI POKAZATELJI RODNO ZASNOVANOG NASILJA U SRBIJI

I pored bogate legislative, istraživanja su pokazala poražavajuće rezultate. Viktimološko društvo Srbije je 2001. godine sprovedo prvo istraživanje o nasilju u porodici u RS. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 700 žena sa kojima su vođeni individualni razgovori. Njih 440 je odbilo da budu anketirane (što itekako govori o tamnoj brojki nasilja u porodici), na ostatku anketiranih rezultati su bili sledeći⁸:

- Svaka druga doživela je neki oblik psihičkog nasilja u porodici;

- Svaka treća ispitanica je doživela fizički napad od nekog člana porodice;
- Svaka četvrta doživela je pretnje teškim fizickim nasiljem ili nanošenjem teških telesnih povreda.

2.1. Stope prijavljivanja nadležnim organima i službama

Važan nalaz tog istraživanja je da su stope prijavljivanja nasilja nadležnim organima i službama bile niske. Među ženama koje su preživjele nasilje, mali broj je prijavio poslednji nasilni incident policiji (17%), centrima za socijalni rad (10%), odnosno zdravstvenim ustanovama (15%), a 4% slučajeva nasilja imalo je sudski epilog⁹.

2.2. Nalazi su ukazali i na visok stepen viktimizacije dece u nasilju nad njihovim majkama.

U više od jedne trećine slučajeva (38%), deca su prisustvovala poslednjem slučaju nasilja, dok su u gotovo polovini tih slučajeva i sama bila žrtve nasilja (44%). S druge strane, utvrđena je i značajna povezanost nasilja u primarnim porodicama muškaraca i njihovog kasnijeg nasilničkog ponašanja: 32% učinilaca nasilja potiče iz porodica u kojima su očevi bili nasilni prema njihovim majkama, a 32% njih bili su neposredne žrtve nasilja u detinjstvu.

3. PREVENTIVNE MERE ZA ZAŠTITU OD RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Ono što je najbitnije za suzbijanje ove vrste nasilja, jeste izmena svesti ljudi. Najpre, prilikom primarne socijalizacije dece u porodici, ne treba ih učiti rodnim ulogama i ograničenjima, već raditi na tome da prihvate takav sistem vrednosti, koji ne podvaja muški i ženski pol u smislu nadređenosti i podređenosti, važnijeg i manje važnog pola. To dalje treba činiti kroz školski i obrazovni sistem, gde se mladima treba ukazivati na postojanje jednakosti za sve, kroz osuđivanje bilo koje vrste nasilja i prikazivanje istog kao

monstruozni i vandalski čin, nesvojstven civilizovanim i savremenim ljudima, ali i kroz insistiranje na svakodnevnoj upotrebi rodno senzitivnog jezika. Neophodno je uticati na izmenu svesti svim raspoloživim sredstvima, putem televizije, interneta, društvenih mreža, kako bi ljudi počeli da osuđuju akte nasilja i učinioce (Stojanović, 2015: 75).

Usled negativnog reagovanja institucija i pojedinaca na viktimizaciju, kroz kontakte s organima zaduženim za formalnu kontrolu kriminaliteta i socijalnom sredinom uopšte, kao i kroz medijsko razlaganje događaja, posledice primarne viktimizacije se najčešće dramtizuju, umesto da bivaju ublažene. Nesenzitivan odnos predstavnika organa formalne kontrole kriminala po pravilu dovodi do toga da se žrtva oseća zanemarenom, poniženom i iskorišćenom (Simeunović-Pantić, 2012: 111).

Zakoni koji štite od nasilja su neophodni, ali treba istaći da oni ne nude rešenje za svaki problem. Iskustvo sa austrijskim modelom Zakona o zaštiti od nasilja pokazalo je da broj žena i dece koji traže pomoć u skloništima nije opao otkako je Zakon usvojen. Prema tome, ono što je potrebno su efikasni zakoni i sigurna ženska skloništa. Rasprostranjenost ženskih skloništa širom zemlje predstavlja pokazatelj dobre prakse. U sadašnjosti, naročito u južnoj i istočnoj Evropi postoje zemlje u kojima nema nijednog skloništa ili ih ima jako malo. Prema preporukama ekspertske grupe Saveta Evrope, trebalo bi da postoji po jedno mesto u skloništu na 7.500 stanovnika, a minimum je jedno mesto na 10.000 stanovnika. Skloništa ne treba samo da nude ženama krov nad glavom već i sveobuhvatnu i odgovarajuću pomoć, kao i da im obezbede kvalitetnu zaštitu i sigurnost (Logar, 2005: 8).

U našoj zemlji postoji 13 sigurnih kuća/prihvatilišta za žene koje su pretrpele nasilje, što je daleko od propisanih standarda, kao i disproporcionalno stopi ove vrste nasilja kod nas.

4. PREDLOZI PROMENE DOMAĆEG KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA

Prema važećem Krivičnom zakoniku¹⁰ Republike Srbije, predviđeno je krivično delo nasilje u porodici u čl. 194 , kojim je predviđeno pet oblika dela u zavisnosti od kojih varira kazna zatvora i novčana kazna. Potrebno je u kaznenom sistemu drastičnije povećati sankcije za učinioce i na taj način smanjiti obim nasilja, jer bi s jedne strane potencijalni učiniooci zazirali od vršenja nasilja zbog većih kazni, s druge strane bi učinioce sklonili iz društva na duže vreme. Smatram da se represivnim merama može uticati na smanjenje rodno zasnovanog nasilja, posebno ne primenjivanjem instituta odlaganja krivičnog gonjenja za nasilje u porodici (član 283. Zakona o krivičnom postupku¹¹). S obzirom na učestalost i tamnu brojku kriminaliteta u ovoj oblasti, mišljenja sam, da upotreba ovog instituta ne utiče na smanjenje izvršenja dela, već se učiniooci „ohrabruju“ da i dalje vrše nasilje, jer ne smatraju da su kažnjeni i posredno im se šalje poruka, da to što su učinili nije toliko strašno, jer nisu bili krivični gonjeni.

U praksi se često dešava da oštećena strana odustane od krivične prijave i povuče svoju prijavu o izvršenom nasilju. Kako bismo smanjili zloupotrebu onih lica koja podnošenjem prijave imaju drugi cilj i gde nasilja nema, a ponajviše pospešili žrtve da istraju u svojoj borbi, smatram da bi žrtva nasilja koja povuče prijavu trebalo da se tereti za davanje lažnog iskaza. Na taj način se šalje poruka o ozbiljnosti ovog dela.

Prilikom izricanja kazne, kao otežavajuća okolnost uzima se u obzir da je okrivljeni već bio osuđivan za isto ili slično delo. Uzimajući u obzir modele koji su se dobro pokazali u praksi, predložila bih rešenja iz Švedskog zakona koji su uveli poseban kažnjivi prestup „grubo kršenje ženskog integriteta“ koji se odnosi na ponovljeno nasilje muškarca nad ženom. Uvođenje novog oblika krivičnog dela za povratnike,

koje nosi sa sobom i strožu kaznu onemogućava da se povratniku otežavajuća okolnost ne uzme u obzir a ujedno i samo društvo strože postupa sa povratnicima¹².

ZAKLJUČAK

Na osnovu svega navedenog, smatram da je nasilje u porodici negativni društveni fenomen, čije manifestovanje je praćeno psihološkim, zdravstvenim, ekonomskim i drugim posledicama, radi čijeg rešavanja mora postojati saradnja relevantnih nosilaca funkcija i institucija, kako u privatnom, tako i u javnom životu. Problem porodičnog nasilja je svakako tajnost, žrtvama je, s subjektivnog psihološkog aspekta, lakše da trpe nasilje, nego da o istom govore, jer to stvara osećanje stida i često nailazi na nerazumevanje okoline i na osudu. Na osnovu gore navedenih statistika da se primetiti niska stopa prijavljivanja ove vrste nasilja nadležnim organima. Takvo ponašanje proizlazi iz patrijarhalnih društvenih shvatanja da se radi o privatnim porodičnim stvarima, a ne o kriminalnim i devijantnim aktima, nesvojstvenim savremenom čoveku. Takođe, kod žrtava postoji skepticizam i bojazan, da nadležne institucije neće adekvatno reagovati, u čemu, nažalost ima istine.

Naše pozitivno krivično zakonodavstvo se više bazira na sankcionisanje, nego na prevenciju i zaštitu žrtava. Adekvatnom prevencijom kroz obrazovni sistem, edukacijom u nevladinom sektoru, programima organizovanim od strane socijalnih službi, kroz mas medije utiče se na promenu svesti ljudi da se porodične vrednosti ne štite ćutanjem i povinovanjem nasilniku, jer u takvoj situaciji, takvih vrednosti i nema.

Uloga država u pomoći žrtvama nasilje, itekako može biti značajna i raznolika, kao što je pružanja materijalne pomoći žrtvama nasilja u porodici, smeštaj u sigurnim kućama, programi osposobljavanja žena ili dodatna edukacija ili prekvalifikacija, s obzirom da žene kao najčešći razlog

povratka nasilniku ističu ekonomsku zavisnost.

S obzirom na prethodno navedeno, samo bliska i koordinisana saradnja države i svih njenih organa, kao i saradnja sa civilnim sektorom, može dovesti do promene svesti ljudi i smanjenja nasilja u porodici. Prevencija rodno zasnovanog nasilja je idealni cilj, jer se samo tako postiže održiva zaštita žrtava i potencijalnih žrtava.

Bibliografija

- Konstatinović- Vilić, S. Petrusić, N. Zunić, N. Djorić, G. (2004). Ljudska prava za žene. Niš:Odbor za građansku inicijativu;
- Milošević, G. (2012). Rodna ravnopravnost i rodno zasnovano nasilje (priručnik). Beograd: Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu
- Kostić, M. Dimovski, D. (2013). Porodica u lavirintu porodičnog nasilja. Niš: Pravni fakultet u Nišu, Centar za socijalni rad „Sveti Sava“ Niš
- Međunarodni dokumenti, modeli zakona i modeli dobrih praksi u borbi protiv nasilja nad ženama <http://www.womenngo.org.rs/>
- Spasić, D. Nikač, Ž. (2012). Određivanje i razgraničavanje osnovnih pojmova. U: Milošević, G. (ur). (2012). Rodna ravnopravnost i rodno zasnovano nasilje (priručnik). Beograd: Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu
- Stojanović, M. (2015). Rodno zasnovano nasilje od prvih ljudskih grupa do savremenog doba. Niš: Pravni fakultet u Nišu

Pravni propisi

- Ustav RS, Sl. glasnik RS, br.98/06
- Zakon o zabrani diskriminacije, Sl. glasnik RS, br. 22/09
- Zakon o krivičnom postupku, Sl. glasnik, br. 72 / 2011, br. 101 / 2011, br. 121 / 2012, br. 32 / 2013, br. 45 / 2013, br. 55 / 2014
- Krivični zakonik, Sl. glasnik RS, br. 85/2005, br. 88/2005 – ispr., br. 107/2005 – ispr., br. 72/2009, br. 111/2009, br. 121/2012, br. 104/2013, br. 108/2014
- Nacionalna strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti, Sl. glasnik RS, br. 15 / 2009
- . Nacionalna strategija za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima, Sl. glasnik RS, br. 27 / 2011

[1⁰](#) Ustav RS, Sl. glasnik RS, br. 98/06

[2⁰](#) Porodični zakon, Sl. glasnik RS, br. 18/05, 72/11-dr. zakon i 6/15

[3⁰](#) Krivični zakonik, Sl. glasnik RS, br. 85/05, 88/05-ispr. 107/05-ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 i 108/14

[4⁰](#) Zakon o ravnopravnosti polova RS, Sl. glasnik, br. 104/09

[5⁰](#) Zakon o zabrani diskriminacije RS, Sl. glasnik, 22/09

[6⁰](#) Nacionalna strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti, Sl. glasnik RS, br. 27/11

[7⁰](#) Nacionalan strategija za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima, Sl. glasnik RS, br. 27/11

[8⁰](#) Murić, J. Ostojić, N. (2011: 11-13). *Nacionalan strategija za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima*. Preuzeto, 20.10.2015.

[9](#)[□] Ibid

[10](#)[□] Krivični zakonik, Sl. glasnik RS, br. 85/05, 88/05-ispr. 107/05-ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 i 108/14

[11](#)[□] Zakon o krivičnom postupku, Sl. glasnik RS, br. 72/11,101/11, 121/11, 32/13, 45/13 i 55/14

[12](#)[□] Feministička izdanja-Autonomni ženski centar. *Međunarodni dokumenti, modeli zakona i modeli dobrih praksi u borbi protiv nasilja nad ženama*. Preuzeto 18.10.2015.

http://www.womenngo.org.rs/feministicka/izdanja/autonomni_zenski_centar/bezstraha/A1.pdf

---

Šta je za mene Evropska unija?

Ovaj esej je osvojio treću nagradu na takmičenju eseja u okviru programa EU debate u organizaciji Instituta za evropsku politiku.

Evropska unija sam ja. Svoja. Ujedinjena u različitosti.

Živim bez granica, putujem bez granica, družim se bez granica, volim bez granica. Prijatelje ne delim na crne i bele, muškarce i žene, decu i odrasle. Zalažem se za ravnopravnost. Poštujem i poštovana sam. Imam zdrave principe i postulate kojima se vodim u životu. Zalažem se za slobodu. Slobodu kretanja ljudi, robe, usluga, kapitala. Za slobodu kretanja misli.

Imam prava i obaveze. Obavezu da pomognem. I pravo na pomoć kada mi je potrebna. Obavezu da učim. I pravo da mi se pruži kvalitetan obrazovni sistem. Obavezu da doprinesem društvu. I pravo da moj doprinos bude priznat i nagrađen.

Imam mogućnost izbora. Biram da budem ja. Biram da me ne osuđuju zbog mojih opredeljenja, stavova, razmišljanja. Biram svet bez nasilja, bez rata. Biram da iz svake svoje greške izvučem pouku. Da iz svake lične borbe izađem jača. Biram da praštam i da mi bude oprošteno. Biram da volim. Da ne mrzim. Biram da želim i da rastem sa svojim željama. Biram da se borim za svoja ubeđenja. Rečima, ne oružjem. Da komuniciram. Da saradujem. Da se razvijam i rastem. Da prevazilazim barijere. Biram da poštujem i podržavam razlike.

Do pridruživanja samoj sebi me dele poglavlja. Kroz koja učim. O sebi i drugima. Kroz koja sazrevam i trudim se da budem bolja. Sebi i drugima. Nakon kojih ću shvatiti suštinu. Sebe i drugih. Nakon kojih ću ostati ja.

Svoja. Ujedinjena u različitosti.

Autorka: Milica Stanković

Foto: Artwanted.com

Govoriš li patrijarhalni?

Jedna zanimljiva činjenica navela me je nedavno na ponovnu refleksiju o statusu žena na našem podneblju. Dobro je poznata teza da socijalne norme jednog društva, zajednice ili države određuju njeni pripadnici, tj. samo društvo (otuda i kažemo „socijalne“). „Normalno“ je da normu određuju oni koji je sprovode i na kraju oni koji je trpe.

Da se nisam pre nekoliko godina preselio u Francusku verovatno mi ni ne bi palo na pamet da dovedem u pitanje način na koji se u Srbiji obraćamo osobama koje nedovoljno poznajemo, tzv. ljubazne formule koje svakodnevno koristimo i kojima nas uče u školi kao model lepog izražavanja i ponašanja. „Dame i gospodo,..“ je jedna od njih, i na njoj bih se ovog puta zadržao.

Tačno je da se u francuskom jeziku svakodnevno koristi gotovo ista formula („Mesdames et Messieurs“). Međutim, upotreba identičnog izraza „iz suprotnog smera“ je i te kako prisutna.

Kada dolazite iz zemlje u kojoj je patrijalna norma do te mere ukorenjena da je njeno dovodenje u pitanje ravno svetogrđu, spontana reakcija na pozdravnu poruku konobara u restoranu koja počinje sa „Gospodo i dame,..“ je svakako negativna. Onda istu formulu čujete drugi put na nekom drugom mestu, treći put na televiziji... Šta zapravo znači to francusko „Gospodo i Dame,..“ koje nije ništa manje zastupljeno nego „Dame i gospodo,..“ u zemlji u kojoj su prava i položaj žena do te mere na značaju da postoji Ministarstvo za ženska prava (Ministère des Droits des femmes) od 1974. godine? Ili još konkretnije, šta se krije iza formule „Dame i gospodo,..“?

Pod izgovorom da se stavljanjem žene u prvi plan u spornoj formuli, ona (žena) glorifikuje ili stavlja ispred pripadnika muškog pola, srpska pravopisno-izgovorna norma vrši ozbiljni delikt rodne diskriminacije, zasnovan na ustaljivanju jednosmernog jezičkog kodeksa kojim ona biva stavljana u prvi plan kao nosilac slabijeg pola kojoj je potrebna neka vrsta podrške usled nedostatka prirodnih predispozicija da se izjednači sa svojim rodnim pandanom. U isto vreme se muški pol označava kao superiorniji ali spreman da dâ određenu dozu uvažavanja prema „slabijoj vrsti“ time što dopušta i sam praktikuje korišćenje tako sačinjene formule. Ustaljivanje ovakvog jezičkog koda je ujedno vrlo ambivalentan, štaviše licemeran način da se žena i dalje „drži na odstojanju“ uz prigodno uvažavanje.

Interesantno je da u francuskom jeziku izraz „tenir qn en respect“ koji bi se doslovno mogao prevesti „držati u poštovanju“ ili „držati pod poštovanjem“ na tom jeziku nosi značenje „podrediti“ iako u sebi sadrži reč „respekt“ ili „poštovanje“. Činjenica da „držimo“ nekog kao poštovanog, za Francuze nosi negativnu konotaciju zbog samog čina „drženja“ koji ukazuje na superiornost onoga koji ima tu moć da drži nekog drugog. Dok npr. glagol „respecter“ izveden od imenice „le respect“ (postovanje) znači „poštovati“ nekoga i uobičajeno se koristi u svakodnevnom govoru, upravo zbog toga

što ne sadrži u sebi bilo kakav element podređivanja u svom sastavu, za razliku od gorenavedenog izraza.

Ako se osvrnemo dakle na praksu zapadnoevropskih komšija koji ne privileguju nijednu od dve postojeće formule ljubaznog obraćanja o kojima je bilo reči na početku, da se zaključiti da je takav oblik ophođenja u osnovi prilično egalitarniji i da su ustvari na taj način izbegli da upadnu u zamku patrijahalne norme koja cilja na sve osim na jednako vrednovanje njenih sledbenika.

Ono što ne bi takođe trebalo zaboraviti je da, kada moderni feministički teoretičari i teoretičarke govore o egalitarnom društvenom sistemu, cilj nije stavljanje žene u prvi plan već davanje jednakih prava oboma polovima, podjednako vrednovanje i naročito neomalovažavanje urođenih sposobnosti bilo kog pola. Možda ću razočarati mnoge pobornike patrijalnog duha ali podsećam da se savremeni feministički pokreti ne zalažu za prevlast ženskog pola ili njegovu dominaciju. S tim u vezi zaključujem ovu opservaciju porukom da je upotreba jednosmerne pozdravne poruke omalovažavajuće, diskriminišuće i devijantno, buduci da ona ide u prilog ideji sasvim suprotnoj od one koja se njome zvanično proklamuje.

Autor: Mladen Milkic Le Scanve

Foto:

<https://www.medreps.com/medical-sales-careers/gender-inequality-in-the-workplace-how-gender-equality-effects-medical-sales/>